

Karlo Jurišić

"OTVORENA VRATA U POVIJEST STARODREVNE
ŽUPE I CRKVE SV. IVANA KRSTITELJA"
U ZAGREBAČKOJ NOVOJ VESI (1347. - 1990.)

"Svijet počinje propadati
kada počinje zaboravljati Isusa Krista."

Dostojevski (str. 206)

Koncem prošle 1990.g. u Zagrebu je izišla knjiga pod naslovom: "STJEPAN SIROVEC, *Sveti Ivan Krstitelj zaštitnik Hrvata - Povodom 200-te obljetnice župne crkve, 650 godina župe u Novoj Vesi i 900 godina zagrebačke nadbiskupije i grada Zagreba*". Knjigu je izdao Župni ured sv. Ivana Krstitelja, Zagreb, Nova Ves 64 A. Odgovara dr. Stjepan Sirovec, župnik. Tisak: Škaler-Erent, Nova Ves 7. (Cijena nije naznačena.)

Opis

Tehnička oprema. Knjiga, formata 24,5 x 17,5 cm, tvrdo vezana, s ukusnom vanjskom opremom u boji, ima 221 paginiranu stranicu, te još 40 nepaginiranih stranica kunstdruckpapira, što s naslovnim listom čini svega 264 stranice. Djelo je snabdjeveno sa 88 fotografija, od kojih je 14 u boji, te s dvjema fotografskim kartama: na predlistu: "Zagreb: crkve i župe", a na zalistu "Zagrebačka crkvena pokrajina", koja obuhvaća cijelu sjevernu Hrvatsku, pa i šire: od Raskrižja (stare hrvatske župe, od 1945.g. u K. Sloveniji) do Zemuna, i od Slankamena na istoku do Mrežnice i Bosiljeva na zapadu. Knjiga je na tehničkoj i estetskoj visini, grafička je oprema takva da se lako i pregledno čita.

Sadržaj

Knjiga je podijeljena na: "Sadržaj" (kazalo), Predgovor, Uvod i tri naest poglavlja, te na kraju pet dodataka.

U "Sadržaju" (1-4) je u skladnoj grafičkoj opremi jasno prikazan cijeli sadržaj knjige.

U "Predgovoru" (5-6) glavni autor i urednik djela vlč. Sirovec govori o povodu izdanja knjige: 200. obljetnica gradnje današnje župne crkve sv. Ivana K. 1790. - 1990., skora 650. obljetnica osnutka župe 1347.-1997., te blizu 900. obljetnica utemeljenja zagrebačke biskupije i prvoga spomena grada Zagreba 1094.-1994. Župnik doslovno kaže: "*Koristimo ovaj dvostoljetni jubilej kao povod za izdavanje ove knjige o župi i crkvi sv. Ivana Krstitelja, kojom bismo željeli najprije otvoriti vrata u povijest njihove starodrevne župe i crkve*" (5).

U "Uvodu" (7 - 13) donosi se kratki prikaz povijesti zagrebačke biskupije i grada Zagreba, te popis svih zagrebačkih biskupa i nadbiskupa, od prvoga Duha (1094.) do današnjega sedamdeset i četvrtoga kardinala Franje Kuharića. Popis je izrađen prema studiji vlč. dra Josipa Buturca iz 1944.g.

U I. poglavlju pod naslovom "*Povijesni pregled župe sv. Ivana Krstitelja*" (15-38) govori se o osnutku župe 1347.g., kada je zagrebački biskup Jakob II. izdao odobrenje goričkom arhidakonu Ivanu, da u Novoj Vesi svojim troškom sagradi novu crkvu u čast svoga imenjaka sv. Ivana Krstitelja i župni dvor, te da njegov sinovac Blaž bude prvi župnik nove župe. Tu slijedi i opis crkava i kapela na području župe, kao i povijest župnoga dvora, staroga i novoga, koji je sagrađen 1963.

U II. poglavlju "*Današnje područje župe*" (39-49) donosi se opis poznatijih ulica kao i popis svih 50 ulica, od kojih četrnaest nose imena zaslužnih crkvenih osoba, te na kraju poglavlja "*Geološki prikaz područja župe sv. Ivana*" iz pera stručnjaka dra Mladena Garašića.

U III. poglavlju "*Poznati ljudi s područja župe*" (51-72) govori se opširnije o značajnim *svećenicima*: kardinalu Šeperu, povjesničaru Tkalčiću, glazbenicima Vidakoviću i Ivšiću, teolozima Golubu i J. Ladiki, te o poznatim *svjetovnjacima*: glazbenicima trojici Dugana i trojici Stahuljaka, zatim o trojici pjesnika: Dobriši Cesariću, Ivanu Goranu Kovačiću i Vladimiru Nazoru, te na koncu o Augustu Cesarcu.

U IV. poglavlju "*Župnici sv. Ivana K. do kraja 19. stoljeća*" (78-81) nalazi se popis svih pedeset župnika od 1. Blaža iz 1347.g. do današnjega 50. vlč. Sirovca (1987.-). Ujedno se donosi odluka biskupa Jakoba (1343.-1348.) o osnutku župe 6. prosinca 1347. na latinskom jeziku i u hrvatskom prijevodu.

U V. poglavlju "Župski arhiv i knjižnica" (83-90) donose se osnovni podaci o sadržaju župskog arhiva (većinom matične knjige) i župne knjižnice, koja ima preko 800 svezaka većinom teoloških djela.

U VI. poglavlju "Kiparska djela baroka i klasicizma u crkvi sv. Ivana K. (91-104) obradila je dr. Doris Baričević, stručnjak za povijest umjetnosti, koja je istakla da je glavni oltar najvredniji umjetnički spomenik navedene crkve, koji je poslije katastrofalnog potresa zagrebačka katedrala 1884. dan ovala crkvi sv. Ivana.

VII. poglavlje "Zidne i tabelarne slike" (105-119) stručno je obradila suradnica prof. Marija Mirković, inače aktivna župljanka iste crkve.

VIII. poglavlje "Nekoliko vrijednih metalnih predmeta u župnoj crkvi" (121-132) jest uglavnom pretpisak članka pok. dra Ivana Bacha (+1984), koji je već bio objavljen u časopisu "Peristil" (1963, 6-7).

IX. poglavlje "Majka Božja Remetska - najvjernija odvjetnica Hrvatske" (133-138) članak je suradnika pošt. o. Vjenceslava Mihotec, katoličanina, magistra bogoslova u susjednoj župi Remetama.

X. poglavlje "Redovnice na području župe" (139-151). Tri su autotitke obradile svoje tri družbe: s. Imakulata Lukač, "Sestre služavke Malog Isusa"; s. M. Snježana Stjepanović "Sestre Kćeri Božje Ljubavi" i s. Irena Borjan "Sestre Kćeri milosrđa" (domaća družba s Korčule).

XI. poglavlje "Don Mirkova prisjećanja" (153-160). Vlč. Mirko Validžić, dipl. teolog i filozof, svećenik bečke nadbiskupije, poznati književnik i crkveni govornik, bivši kapelan crkve sv. Ivana, opisuje svoja sjećanja na desetljeća svoga rada u novoveškoj župi (1958-1983), te prilaže svoju pjesmu "Sveti dvori Ivana Krstitelja u Zagrebu" (uz drugu njegovu pjesmu o tome sveću, koja je donesena već na str. 37.).

XII. poglavlje "Župnici župe sv. Ivana K. u dvadesetom stoljeću" (161-188). Tu je glavni autor i izdavač pobliže opisao život i rad petorice zadnjih župnika, a osobito svoga neposrednog predšasnika dra Antuna Gršćića, koji je 1987. umro kao aktualni župnik par mjeseci prije svoje zlatne mise!

XIII. poglavlje "Župska tribina povodom dvjestote obljetnice župne crkve sv. Ivana" (189-207) donosi četiri aktualna predavanja o laicima u Crkvi i u svijetu, te na kraju "Molitvu sv. Ivanu K." u obliku pjesme, koju je autor pok. svećenik Josip Ivić, stariji (+1978).

Slijedi *pet dodataka*: "Kratke biografije suradnika" (208-209), "Adrese središnjih zagrebačkih crkava i raspored bogoslužja" (210), sažeci na njemačkom i talijanskom jeziku (211-214) i na koncu "indeks imena osoba" (215-221), koji sadrži svega 448 imena.

Osvrt

Odlike. Općenito treba reći, da je knjiga u povodu jubileja župske crkve sv. Ivana u Novoj Vesi veoma *korisna, informativna i bogata raznolikim sadržajem.* Tu su, pak, raznolikost omogućili najprije širina pregleda glavnog autora i izdavača vlč. Sirovca, onda aktivna suradnja drugih živih i pokojnih koautora, kao i korištenje već objavljenim djelima, a u prvome redu djelom pok. Janka Barlèa "*Povijest župa i crkava zagrebačkih. Župa sv. Ivana u Novoj Vesi*", Zagreb 1900., koja je prva objavljena povijest župe.

Knjiga je pisana za širu publiku, ali može koristiti i znanstvenicima, osobito povjesničarima, jer se od Uvoda do VIII. poglavlja uključivo navode bilješke s oznakom vrela i literature.

Dok čovjek čita knjigu, a čita se takorekuć kao roman, saznaje tolike *zanimljivosti*, naime:

- da je župa sv. Ivana u Novoj Vesi *veoma stara*, jer je osnovana *6. prosinca 1347.* i da se zna za točan *redoslijed svih župnika*, što je u hrvatskim krajevima za toliko vremensko razdoblje prava rijetkost (75-78);

- da je prigodom gradnje nove crkve *najprije 1785.g.* sagrađen *zvonik*, a tek onda crkva (22);

- da je Hrvatski sabor 27. svibnja 1754. g. sv. Ivana K. proglasio *zaštitnikom Kraljevine Hrvatske*, što je istaknuto i u naslovu knjige (36); tako je i sv. Ivan K. ušao u niz ostalih zaštitnika Hrvatske: sv. Petra (7.st.), sv. Josipa i sv. Roka;

- da je prigodom prenošenja novoveškog groblja na Mirogoj 1912.g. župnik HégediĆ ispred župske crkve otvorio grob i u njemu našao neraspadnuto *tijelo zagrebačkog svetog postolara*, koji je umro 1803.g. i da je kroz dva dana preko pet tisuća Zagrebčana došlo vidjeti sačuvano tijelo pobožnog novoveškog "šoštara" (19-20);

- da su Zagrebčani bili odlučili srušiti *crkvu sv. Marka*, pa sagraditi novu, ali da je car Josip II. prigodom posjeta Zagrebu 1787.g. zabranio srušiti spomenutu crkvu i tako nam je spasio jedan od najljepših povijesnih i kulturnih spomenika u Hrvatskoj (34-35);

- da se na području župe nalazi i *Rockefellerova ulica*, jer je taj američki bogataš-humanist (1839-1937) u Zagrebu dao sagraditi *Zavod za zaštitu zdravlja Hrvatske i Bolnicu za plućne bolesnike* (43);

- da je *nadmorska visina* ulaza u crkvu sv. Ivana 148,5 m (48);

- da se u knjizi može naći nekoliko ponajljepših hrvatskih *religijskih pjesama* iz pera trojice stanovnika s područja župe: Cesarićeva "*Molitva*", Ivana Gorana Kovačića "*Uskrsnuće*" i V. Nazora "*K Bogu*" i "*Svet*" (61-70), te da je Kovačić svome krsnome imenu Ivan 1935.g. sâm nadodao književno *Goran*, jer se rodio u Gorskom Kotaru;

- da je zaslužni župnik Alojzije Hegedić (1912-1928), dok je prije bio župnik Dubovca u Karlovcu sagradio veličanstvenu crkvu sv. Ćirila i Metoda, koja je mogla biti katedrala, i da su tu crkvu 1947.g. "iz sigurnosnih razloga" srušili "drugovi", a "Domobransku ulicu", u kojoj se crkva nalazila, preimenovali u "Staljinovu ulicu", kako se i pristoji sljedbenicima jednoumlja (165);

- da je od pedeset župnika najduže župnikovao župnik *Mirko*, čak 40 godina (1533-1573), a za njim dr. Gršćić 32 (1955-1987);

- da se čak dvanaest *prebendarskih kurija* nalazi na području župe (178);

- da se u crkvi sv. Ivana nalazi *petnaest slika*, koje prikazuju petnaest vjerskih istina sadržanih u Apostolskom vjerovanju (111);

- da je današnji predsjednik Hrvatskog sabora dr. Žarko Domljan u crkvi sv. Ivana bio član muškog zbora kao tenor (183);

- da je današnji župnik vlč. Stjepan Sirovec 1980.g. doktorirao na "Gregorijani" u Rimu, i to disertacijom: "*Ethik und Metaethik in jugoslawischem Marxismus*", koja je već 1982.g. objavljena u Njemačkoj na 400 stranica, te je u pripremi i hrvatsko izdanje (175)...

Uopće, čitava je knjiga kreata zanimljivostima ili manje poznatim istinama: od, npr. činjenice da se *riječ "laik"* prvi put spominje u *Prvoj poslanici*

pape Klementa (88-97) Korinćanima Posl. Kor., 40,5) do izjave glasovitog Dostojevskoga: "Svijet počinje propadati kada počinje zaboravljati Isusa Krista" (206).

Opaske

Knjigu sam cijelu pozorno pročitao, pa sam u njoj zapazio i neke nedostatke. Na neke bih od njih upozorio, jer to smatram korisnim.

Plan je knjige trebao biti sustavniji. Npr.: u IV. pogl. župnici od početka do 1900. godine" doneseni su svi župnici od 1347. do 1990.g. (!), a onda u XII. pogl. opširno su obrađeni župnici dvadesetog stoljeća!

Iz članka o *redovnicama na području župe* vidi se, da su Služavke Milog Isusa došle u Zagreb 1917., a u župu Novu Ves 1962., dok se iz drugih dvaju članaka uopće ne zna kada su Kćeri Božje ljubavi i Kćeri milosrđa došle bilo u Zagreb, bilo u Novu Ves.

Sažeci se na njemačkom i talijanskom jeziku između sebe znatno razlikuju. U talijanskom je tekstu također izostavljena velika alineja o metalnim predmetima, a za nju je bilo prostora, jer je 214. stranica ostala većim dijelom prazna.

U *biografijama* suradnika uz datume rođenja trebalo je navesti i datume smrti, npr. dra Janka Barleá, pogotovo kada je to u glavnome izvoru navedeno (+18. II. 1941. u Zagrebu).

U članku pok. dra J. Bacha (1910-1983) uz opis šest predmeta navedeno je kurzivom "vidi sliku". Međutim, niti su slike obilježene brojkom, niti su sve slike navedene tako da izraz "vidi sliku" ostaje besciljan.

"*Indeks imena osoba*" olakšava upotrebu knjige, ali ima dva nedostatka: sadrži samo 448 imena, dok je ostalo dosta imena u knjizi, koja nisu unesena u indeks. Drugo, što se tiče abecednog reda, samo je prvo slovo doneseno po abecedi, a ostala su slova donesena bez ikakvog reda.

Ima i *tiskarskih pogrešaka* koje većinom nisu bitne. Ali, neke je svakako trebalo izbjeći, npr.: "EMERUS" (135) mjesto "EREMUS", da bi čitatelj-neklasičar lakše shvatio korijen naziva Remete; "u načinu oblikovanja progona" (113) mjesto programa; ili prezimena ljudi u naslovu: "Garašić" (118) ili "Garšić" (209) - koje je pravilno prezime?; "Dr. Jodip Ladika" (59),

"Gršić" (171)... u naslovu fetom neugodno djeluju... Međutim, sve navedene (i one nenavedene) opaske nisu bitne. A bilo bi ih dobro uvažiti u slučaju drugoga izdanja knjige.

* * *

Bilo bi zaista idealno, kada bi Hrvatski narod imao monografije ne samo svih svojih katoličkih biskupija nego i svih svojih katoličkih župa. Onda bi se tek mogla napisati temeljitija povijest Katoličke crkve u hrvatskim zemljama. Iako smo u posljednjim desetljećima dobili lijep broj monografija o našim župama, ta je vrsta literature u nas još uvijek oskudna. Monografija "*Sveti Ivan Krstitelj*" o zagrebačkoj župi *Nova Ves* u toj vrsti literature jest jedan uspjeti plus!